

„EDINOST“
 izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrških in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—
 Narednino je plačevati naprej na naročbo brez priložne naročnice se sprava na ezira.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narednino, reklamske in oglase sprejema **upravnništvo** ulica Molino piccolo hit. 3. II. nadst. Narednino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama nije se proste politaine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„? edinosti je mor“.

VABILO

na javni narodni shod,

ki ga sklicuje politično društvo „Edinost“

v dverani gostilne „Bralnega društva“ pri Sv. Ivanu v nedeljo dne 1. novembra 1896. ob 3. uri popoldne

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
2. Prečitanje zapisnika zadnjega shoda na Proseku.
3. Utemeljevanje resolucije radi osnutja okrajnega glavarstva za tržaško okolico.
4. Eventuelni predlogi.

Tržaški in okoličanski Slovenci!

Sedaj Vam je prilika, da pokažete svoje zanimanje za javne stvari Vaše občine, in po tem takem tudi za svoj lastni blagor. Vsakemu bode prilika, da pove, kar mu je na srcu. Politično društvo „Edinost“ bode sklicevalo zaporedoma shode po okolici, a okoličanom je dolžnost, da se v velikem številu udeležijo teh shodov in da posežejo tudi v razpravo, kajti le tako izvedo bodoči poslanci, česa želi in zahteva ljudstvo.

Odbor političnega društva „Edinost“.

Javni shod na Proseku.

(Dalje)

Predsednik pozivlja na razpravo o sporočilu dra. Gregorina. Prvi se je oglasil za besedo g. Ivan vitez Nabergoj.

Govornik pravi, da mu nikakor ni namen obširno navajati razloge, ki govore za misel osnutja okrajnega glavarstva. Ako bi hotel povedati vse, kar mislim, imel bi potem gotovo neprilik čez glavo. Saj vemo vsi, v kakih odnošajih živimo. Najbolja ilustracija nam je gotovo zadnji razpušeni shod. Posl. Goriup je govoril o peronospori, a zastopnik onih, ki imajo našo usodo v svojih rokah, je zažugal govorniku, da ga privede na zatožno klop, ako bo govoril še naprej v tem zavislu. A g. Goriup je govoril le mirno; kaj bi bilo še le, ako bi bili hoteli povedati — vse!

Mi smo vsikdar le mirno in legalno branili pravice, podeljene nam od Boga in cesarja. (Viharno odobravanje.) Veliko bi se dalo govoriti, celo knjigo bi se dalo napisati o krivicah, ki se nam gode, tako debelo, da bi jo morali čitati ves dan. Res ne vem, ali naj bi se spuščal v podrobnosti. No, nekoliko treba vendar, da spregovorim o tem predmetu.

Pokojni namestnik De Pretis nam gotovo ni

bil velik prijatelj. Nekdaj sem se pogovarjal z njim o osnutju okrajnega glavarstva za okolico. In pokojni namestnik se je izjavil za to idejo in stavil je tudi primerne predloge osrednji vladi. Ali nesreča je hotela, da pokojni de Pretis in tedanji finančni minister Dunajewski nista bila posebna prijatelja. In poslednji se je uprl naši nakani, menda v prvi vrsti za to, ker jo je priporočal de Pretis. Jaz sam sem govoril takrat z g. ministrom. Meni nasproti je povdarjal minister, da bi stvar stala najmanj 100.000 gl. na leto, a tega da ne premore država. A jaz sem ga zavrnil: Ekselencia, ako ima država milijonov za puške in topove, potem zmore lahko tudi svoto 100.000 gl. za stvar, ki bi bila velike koristi za državo samo.

Lani sem zopet povdarjal stvar v parlamentu in navajal sem vzroke, ki nas silijo do te zahteve. Nedavno je počastil Primorsko se svojim obiskom prvi svetovalec krone, ministerski predsednik grof Bađeni. Meni je bila čast, da sem mu predstavil deputacijo zaupnih mož vse okolice. Vsprejel nas je veleprijazno. Jaz sem povdaril njeg. ekselenci, da bi imeli mi celo vrsto prošelj in pritožeb; ker pa vem, da mu je čas le skromno odmerjen, se hočemo omejiti le na jedne prošnje: za osnutje okrajnega glavarstva za tržaško okolico. Na to se je grof Bađeni pobljže informiral o naših odno-

migrene. Moj mož me je poveril vam. Vršite svojo dolžnost. Ples vas malo zanima kakor vidim. A propos! Rekli ste mi, da ste zapustili semenišče, ali ste, verujte mi, velik neodkritnež.

„Jaz“?

„Da, vi gospod! Svoj ognjeni duh, svojo živo šaljivost, pokrivate namišljeno nespretnostjo, samo, da me ne rešite.“

„Varate se, milostiva gospa! Vi me smatrate slabičem, jaz sem jak človek. Evo, tu sedam k vam. Zapovedajte!“

„Dobro, povejte mi, kaj delate sedaj!“

„Vzgojitelj sem grofovega sina“, je odvrnil Lovre hladno.

„Vem. Jaz vas ne vprašam za vaš potni list, v katerem je natančno opisana oseba. Vprašujem vas kakor umnega, izobraženega človeka, kateremu duh ne miruje nikdar: kaj delate sedaj?“

„Učim se botanike.“

„Poznavati rastline in cvetje?“

„Da.“

„Kako to?“

šajih. Na dotično vprašanje sem mu povedal, da okolica ima 6 zastopnikov, a mi Slovenci da jih imamo le 5 v svojih rokah, ker smo o zadnjih volitvah izgubili jeden okraj (II.) vsled silnega pritiska. G. grof Bađeni je izrekel svoje posebno obžalovanje na tem, rekši, da to ne bi smelo biti, da nas zastopajo drugorodci. To sem vam hotel povedati, da bodete vedeli, kako mislijo visoki krogi.

Želja po osnutju okrajnega glavarstva za okolico je torej že stara, rekel bi, star idejal. Zate sem hvaležen političnemu društvu „Edinost“, da je spravilo na dnevni red to vprašanje. Dobro je, da dobe ljudje priliko, povedati svoje menenje in da izvedo to menenje tudi vladni krogi, kajti — kakor rečeno — stvar bi bila na veliko korist državi sami.

Delokrog sedanje političke uprave naše nam je opisalo sporočilo dra. Gregorina. Ta oblast je velike važnosti. V kolikih stvareh ima svojo moč nad nami ta oblast! Mi ne moremo gojiti pravega zaupanja do sedanje političke uprave prve instance. Na tem pa nismo krivi mi, ampak krivi so oni drugi. Da je ta oblast v rokah c. kr. uradnikov, uverjen sem, da bi bila jednako pravična do vseh. C. kr. uradnik ne bode vpraševal kmeta, prosečega za spričevalo ubožnosti: Kdo si, kako misliš, kako voliš! In ne bode ga gonil, ako je naše stranke: Pojdi k Nabergoju! Ampak prepriča se, da-li je prosilec res siromak. Ako je, potem mu napravi spričevalo, ne gledé na to, ali je dotičnik cikorjaš ali slovenski narodnjak.

Rekel sem, da ne morem navajati vseh razlogov, ki nas silijo, da si želimo okrajnega glavarstva, vendar pa ne morem drugače, nego da navedem vsaj par izgledov.

V Križu se je ustanovila svojedobno godba, ne da bi bila iskala kakega posebnega dovoljenja od politične oblasti. Nabavila si je tudi uniformo. Ker pa je bila le-ta prirojena nekako po italijanski, živ krat se ni spodtkikal o tem. Nedavno je bil izlet „Sokola“ v sv. Križ in na tem izletu je sodelovala tudi ta godba. Ker pa so nekateri godci zgubili tržaško helebarde, pripeto na čepicah, sklenili so godci sporazumno, da vsi snamejo ta znak, da ne bode oblečen jeden tako, jeden pa tako. Nikdo pa ni mislil nič slabega pri tem. A kaj se je zgodilo?

„Velik prijatelj sem prirodni. Že od davna se bavim rastlinstvom; kupujem trave in cvetja ter ju stiskam v knjigo. Zbirka mi je sicer le majhna ali vendar poučna.“

„Res“?

„Nedavno sem našel vijolico, stisneno v tako stare knjigo. Ti ljubi Bog, kolika premena! Ko sem jo videl prvokrat, cvetela je divno, sveža pod zeleno travo; sedaj je stisnjena, suha, brez življenja.“

„Čemu ta navadna rastlinska opazka?“

„Da vijolica nima duše.“

Malvina je prebledela, ter skrila za pihljačo svoje zmedeno lice.

„Gospod“, povzela je Malvina, „vi mi govorite tu o rastlinstvu, o cvetju, no, jaz občutim strup tega rastlinstva, občutim le trnje tega cvetja. Razumem vas predobro. Čim sem vas opazila, mislila sem si takoj, da pride med nama do razgovora o minulih dneh. Vi ste nekako nestrpljivi. Ali me nočete poslušati?“

„Hočem, milostiva gospa.“ (Pride še.)

PODLISTEK.

14

Prijatelj Lovro.

Ortica po resnici. — Spisal August Šenoa. Prevel G.—J.

Lahkokrilo uradništvo in častništvo se je hitro razpršilo izpred očij lepe nevsmiljenke, iskaje drugod plesalk.

„Oprostite, milostiva gospa“, ohrabil se je Lovro, poklonivši se nekako nespretno. „Zla sreča vrgla me je pred Vas, in mesto zanimivega kola mladih gospodov sem jaz tu, da vas dolgočasim svojo nespretnostjo. No, na tem nisem kriv jaz. Jaz sem samo nesrečen quid pro quo, kakor ga je vaš gospod soprog izvolil postaviti le sem, da straži vašo migreno. Oprostite mojo nespretnost; ni še dolgo temu, kar sem prišel iz semenišča, a takov mlad bogoslovec ne pozna posvetnih navad.“

„Sedite k meni, gospod Lovro!“ spregovorila je Malvina boječe in mahaje s pihljačo po svilenem pogrinjalu, „sedite k meni; nobeno opravičevanje vam ne pomaga, gospod stražar moje

Okrajni načelnik je pozval k sebi načelnika godcev, in mu grozil, da ga da zvezanega odvesti v Trst, da ga da zapreti, ker je razžalil mesto, municij in sv. Justa. (Hrupna veselost.) In zakaj te groznje: zato, ker je godba sodelovala na slovenski veselici! Pred se nikdo ni brigal, kaj počenja ta godba, ker je nekoliko dišala po laškem, sedaj pa take groznje! Tako postopajo z nami! (Pride še.)

Na korist posojilnicam.

(Zvršetak Laginjevega govora.)

Oni odlok pravi, da posojilnica v Kopru — in to velja za vsa druga kreditna društva, zasnovana po gori navedenem zakonu — ni zadobila posebne koncesije od strani politične oblasti za to, da vrši tudi posel hranilnice in da izdava hranilne knjižice, glaseče se na ime lastnikov, kar je po menenju namestništva protizakonito, ter da ni opravičena dovoljevati posojila na dragocenosti v obrtniškem zmislu. V zakonu o snovanju pridobivalnih in gospodarskih zadrug od 9. aprila 1873 v §. 93 vidimo, da je potrebno državno dovoljenje, torej koncesija, posebnost za izdavanje zastavnih pisem, zadolžnic, glasečih se na lastnika, obrestovalnih se blagajniških nakaznic, in za vodstvo zavarovalnih kupčij. Visoka zbornica! Popolnoma soglašam s tem, priznavam, da, ako bi se katera posojilnica, kreditna zadruga, hotela baviti zavarovalnimi kupčijami, bi si vsakako morala poskrbeti koncesijo za to; isto tako, ako bi hotela delati kupčijo z izdavanjem zastavnih pisem, glasečih se na lastnike; v vseh teh slučajih je vsakako potrebna koncesija, toda naša posojilnica se niti ni bavila s takimi stvarmi, in ako namestništvo pravi dalje, da posojilnica le izjemoma sme dajati posojila na dragocenosti, ne pa v obrtnem zmislu, to isto tako ne velja, kajti politični oblasti bi moralo biti sploh vsejedno, ako kaka družba, ki je zakonito priznana in vknjižena, daje posojila na dragocenosti petkrat ali pa petstokrat na leto.

Sedaj pa je rešiti vprašanje, da-li je blagajniške nakaznice smatrati kamenom, ob katerega se je spodtikati, kar e. k. namestništvo smatra hranilne knjižice za obrestovalne blagajniške nakaznice in za papirje, glaseče se na ime lastnika.

Po mojem nemerodavnem menenju je pravo ono, kar so rekli o tem različni gospodje. Morda izraz ni povsem parlamentaren; jaz sam ga tudi ne rabim, ampak povem le, kar so rekli drugi gospodje; pripovedoval sem o tem nekaternikom; jeden je rekel: to je neumnost, drugi je rekel: bedastoča itd.

Gospoda moja! Hranilne knjižice posojilnic se vendar vsikdar glase na gotova imena in to vendar niso papirji au porteur, kakor se imenuje to. In ako posojilnica izplačuje denar proti izkazu take hranilne knjižice, tedaj ne znači to, da posojilnica juristiški smatra lastnikom onega, ki je predložil knjižico, ampak izplačuje zato, ker ima v svojih pravilih določbo, da ni obvezana, da bi morala nadalje preiskovati legitimacijo za dvignenje denarja. To je velika juristiška razlika.

Tudi tega se ne more reči, da je hranilna knjižica obrestovalna blagajniška nakaznica; po mojem menenju je blagajniška nakaznica, obrestovalna ali neobrestovalna, povsem druga stvar.

Predsednik: Prosil bi gospoda govornika, da ne pozabi, da je v razpravi le najnost predloga in da ne spadajo k predmetu taka razsežna izvajanja o vprašanih hranilnic. (Nemir.) Prosim miru, gospoda moja!

Posl. dr. Laginja: Takoj bodem pri kraji, eksceleuca. (Nadaljeva): Reči sem samo hotel, da je blagajniška nakaznica vse kaj drugega kakor pa hranilna knjižica. Zaključek vidimo najbolje v tem, da, ako ne dobim od blagajne hranilne uloge, jo morem iztožiti le po actio ex deposito, dočim morem in moram izplačilo blagajniške nakaznice iztožiti neoporečno s tem, da trdim, da sem dal to ali ono, temu ali onemu trgovcu ali tej ali oni zadrugi, za kar se mi je v plačilo izročil blagajniški list, katerega sem vsprejel, in zahtevam sedaj izplačilo. To je, gospoda moja, juristiška stvar, v katero se danes nočem spuščati dalje. Omejam se le še na opazko, da je stvar jako važna in nujna, kakor je omenil še gospod predgovornik. Zakaj? Po meni navedeni slučaj dokazuje najnost najbolje že sam po sebi. Tu imamo pred seboj

slučaj, ko naj se od strani sodne oblasti ne vknjiži nevoizvoljeno načelstvo kreditne zadruge, da-si sodna oblast nima v zakonu o snovanju kreditnih zadrug nikake podlage, nikakega vzroka za to, da ne bi izvršila vknjiženja.

Stvar je važna nadalje iz gospodarskih in socialno političnih vzrokov, ker ni smeti ni za minuto, niti za sekundo ovirati narodno-gospodarske naloge, katero rešujejo pri nas te družbe.

Najbolji dokaz o veliki važnosti in potrebi takih zadrug, takih družeb pri nas, vam podam s tem, ako vam povem, da se je v Pulji leta 1891, torej pred 5 leti, ustanovila taka zadruga smešnim kapitalom — vsega vkupe se je začetkom nabralo v to 1200 gld. v tolikih deležih po 10 gld. — in s takimi siromašnimi sredstvi zapričeta zadruga „Istarska posojilnica“ v Pulji je završila leto 1895. s prometom 260.000 gold. (Dobro! Dobro!)

Isto razmerje v naraščanju prometa vidimo v Podgradu. V istem razmerju pojde dalje.

Nekoliko manjim prometom, toda morda trdnje in lepšim rezervnim fondom deluje tretja za sedaj, žai, 18. tretja taka zadruga, ona v Kopru.

Vse te zadruge so v rokah Slovanov, kar je nadaljnji dokaz, da tam doli se ne razumeva vsikdar prav takozvana kultura.

Stvar je tujina, kar v nas imajo in vsi so take družbe veleplemenito nalogo. Pri nas niso redki slučajji, gospoda moja, da najdete v zemljiških knjigah na prvem mestu, na prvi hipoteki, posojila po 14, 16 in 20 od sto. (Čujte! Čujte!)

To so hipotecirani dolgovi. Nevknjiženi dolgovi pa prihajajo celo na 1000 od sto na leto. Tega mi nočejo verjeti. Tudi tega se noče verjeti, da mi, domševani barbarji, inferijorno pleme, plačujemo obresti in da taka obrestovanja in kapitali prihajajo od neke druge strani, ki je baje jako napredovala v kulturi.

Zoper odlok, kakoršen je tu opisani, ker se izdaje v postopanju o izvenprepirnih stvareh, možno je v roku 14 dnuj uložiti rekurz na višje oblasti. Mi se tu ne moremo utikati v sodstvo, ali zahtevati moremo od osrednje vlade, da v dobrem zmislu stori to isto, kar so storile podrejene oblasti v slabem zmislu, da se namreč nekoliko dogovori z najvišjesodnimi oblastmi, da se ne bodo delale take juristiške pogreške na škodo in na nesrečo prebivalstva. S temi opazkami priporočam toplo, da se vsprejme najnost predloga. (Pohvala.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 28. oktobra 1896.

Državni zbor. Proračunski odsek poslanske zbornice je imel včeraj važno sejo, razpravljal je o točki dispozicijski fond. Nemški člani odseka so se delali, kakor bi hoteli v opozicijo, toda vse je bilo le tako pogejno. Stavili so namreč razna vprašanja do vlade: ali nameruje to ali ono, kako misli o tem, kako o onem? Da bodo gospodje dali govoriti se seboj, kaže že izjava dra. Russa: „Vlada mora kreniti na druga pota, ako hoče, da se duhovi pomirijo“. Nijeden teh govornikov ni govoril tako, kakor govore ljudje, ki resno mislijo na opozicijo: jaz tebi, vlada, ne zaupam in zato ti ne dovolim dispozicijskega fonda! — Zato menimo, da levčarska gospoda tudi to pot, ko pride v zbornici do razprave o tej točki, porabijo že stari recept: jeden del bude glasoval zoper dispozicijski fond, da reši tako dobro opozicijsko ime te spoštovane družbe; drugi pa bodo glasovali deloma za, deloma pa se izgube tja v stran, kolikor treba, da bude vsprejeta ta točka. Stranke v taki sestavi, kakoršna je levčarska, ne delaje rade sitnosti onim, kateri jim lahko upihnejo luč življenja kar hkratu.

Vse drugače je govoril zastopnik Mladočehov: povedal je na kratko in odločno, da bodo Mladočehi glasovali toliko zoper ves prorečun, kolikor zoper dispozicijski zaklad.

Grof Badeni je odgovarjal na široko in se hočemo v večernem izdanju nekoliko baviti z njegovimi izvajanj. Le-ta so se osredotočala v zadržilu: da vlada ne stoji nad strankami, pač pa izven strank, da hoče biti z istimi v dotiki, nikdar pa ne zavisna od njih, da vodi poslove le po stvarnih ozirih; vlada ne misli na premembnost ustave, vse pokrajine se ne morejo vladati po jednem in istem kopitu, jedna najvažnejih nalog vsaki vladi

mora biti ta, da uvede narodni mir; stanje na Češkem je neznošno, vlada stori, kar je mogoče, da prepreči, da ne bude jedna narodnost posezala v območje druge.

Razprava se je pretrgala na to.

Usodepolne besede. Neki Vesnaver je izdal knjižico o narodopisnih odnošajih v julijskih pokrajinah. V tej knjigi dokazuje, da so bile te pokrajine izvirno italijanske, a da pozneje došli Slovani so poslovanili krajevna imena. Pozivlja torej Italijane na delo, da vsi ti kraji dobe zopet svoja prvotna italijanska imena. Zaključuje pa nastopnimi usodepolnimi besedami:

„V jednom stoletju ne bude več Slovanov v Istri, saj dokazujejo že zadnjih petdeset let, kako se od dne do dne širi italijanski jezik. In zboljšana občila povspešijo še bolj plemenito in inteligentno delovanje društva Lega Nazionale“. A „L'Indipendente“ dostavlja tem besedam: E così sia! — In takó bodi!

Mi bi sicer lahko odgovorili vročekrvnežu: počasi, počasi, gospoda, saj tudi ta juha se najbrže ne boje tako vroča, kakor je je skuhal gosp. Vesnaver v svojem slavofobnem lončiču! Počasi, kajti b bodočnosti Istré v narodopisnem pogledu imajo nekoliko besede tudi istrski Slovani!

Ne iz strahu torej, da res pride vse tako in tudi tako hitro, kakor piše in želi ta laški pisec, ampak v označenje ciljev naših nasprotnikov treba, da se nekoliko pobavimo s tem prorokovanjem. — Ti cilji, ako bi jih res kedaj dosegli italijanska gospoda, bili bi usodni ne le za primorske Slovane, in po takem za ves narod hrvatsko-slovenski, ampak tudi za državo.

Pred vsem treba povdariti važnost teh besed z ozirom na izjave, ki so odmevale z letošnjega občnega zbora društva „Einigkeit“. Dobro je, da potrjujejo tudi z italijanske strani resničnost trditvev z naše strani. Mnogokomu se je čudna zdela trditvev posl. Spinciča, ki je rekel, da se je Istra v zadnjem stoletju poitalijančila bolj, nego poprej — če se ne motimo — v petih stoletjih. Toisto povdarja sedaj Italijan Vesnaver, sklicujes se na to, da je poitalijančevanje posebno napredovalo v zadnjih petdesetih letih. To smo hoteli zabeležiti kakor podstavo za sodbo o naši primorski politiki zadnjih desetletij. Iz tega laškega pripoznanja je razvidno, da Spincič ni izustil kar tje v en dan tistih usodnih besed.

Človeka mora kar presentiti odkritosrčnost, s katero gori omenjeni pisec razkriva prave in konečne cilje onih, ki si prisvajajo nadvladje v pokrajini istrski. Tu niti ni govora več o „vodstvu“ istrskih Slovanov po italijanskem življu, stoječem na viši stopinji kulture; tu ni govora o obrambi italijanstra pred ekspanzivnim slovanstvom; te besede ne kažejo nimalo hlinjenega strahu pred namišljeno slovansko povodnijo, ampak tu se govori na kratko, lapidarno, jasno, nečuvveno cinično, o — popolnem uničenju Slovanov v bližnji bodočnosti!

Gosp. Vesnaver nam je čisto nepoznana oseba in mi ne pripisujemo nikake važnosti tej osebi; z njegovo izjavo pa računamo, ker izraža to, kar misli vsa stranka, ker odkriva konečne cilje njegove stranke. A ti cilji so usodni.

Kaj poreko vladni kregi k temu razkritju? Kaj poreko k takemu nasilju? In to tem bolj, ker je to nasilje naperjeno zoper lojalne podanike? Ne verujemo, da bi se gospodi na Dunaju videlo irelevantno za državo, ali se ohrani slovanski živelj na Primorskem, ali pa da stopi na njega mesto živelj, ki bude pristopen privlačni sili od morja sem! Naj že gospoda na Dunaju mislijo tako ali tako o naših narodnih težnjah, to jedno je gotovo in mora biti jasno vsakomur že po zemljepisni legi te pokrajine, da je tukajšnji slovanski živelj po svojem rojstvu, po svoji krvi, po svoji narodnosti, po svojem mišljenju do države in po vseh svojih tradicijah trdno zavarovan zoper vse razdirajoče uplive. Mi nočemo ovajati in nočemo sumničiti nikogar; stvar je naravna sama po sebi.

V zadnji čas so jeli Italijani prav odločno udarjati na to struno. Že v Lošinju je proglašil znani italijanski poslanec geslo: „Istra izključno italijanska! V borbi za to geslo se Italijani ne smejo plašiti nobenega sredstva!“

A sedaj je g. Vesnaver spregovoril še jasneje: uničenje istrskih Slovanov tekom jednega stoletja, to bodi cilj Italijanom!

Še jedenkrat vprašamo, kaj poreko k temu vladna gospôda na Dunaju?

Gospôda naj si odgovore na vprašanje, da-li bi bilo koristno za državo, ako se uresniči to, kar prorokuje laški prorok Vesnaver, da se namreč zatre slovanski živelj?! Da-li so ti laški cilji v soglasju s koristjo države?! In po odgovoru na to vprašanje pride sam po sebi odgovor na nadaljnje vprašanje: ali sme vlada podpisati stranko, stremečo za takimi cilji?!

Lep izgled sti nam dali obe češki stranki v Pragi: za predstoječe občinske volitve sti skupno postavili kandidate, da bode te skupno delali za blagor občine. Proglas staročeške stranke pravi tudi, da s tem je postavljena prva podlaga za zložno postopanje vsega naroda v boju za svete pravice.

Slovenci, ozrite se tja gori v zlato Prago in posnemajte lepi vzgled! Tako veleva ljubezen do naroda.

Volilno gibanje na Ogerskem. Ogerski minister pravosodja je šaljiv mož in ne zapušča ga veseli humor niti v teh resnih časih srdite volilne borbe. Ta gospod kandidira v Jaszberenyu; v svojem programnem govoru je rekel ta gospod med drugim: „Mi hočemo čistih volitev, vsaki pojedini volilec naj voli svobodno in po svojem prepričanju. Mi ne motimo in ne silimo, a kar se tiče mene samega, vsprejem mandat samo zato, ker vem da vaše zaupanje ni podkupljeno“.

Res šaljiv gospod je ta minister Erdely! In da bode vsakdo verjel v čistost madjarskih volitev in da ni bil nikdo podkupljen, povedati moramo hitro, da je vsaki volilec, ki je došel poslušat gospoda ministra, dobil pet goldinarjev vozarine, jeden goldinar dnine ter brezplačno piva, žganja in gulaša. Mislimo si lahko, kako pošteno „natrošen“ je bil ves auditorij gospoda ministra. „Natrošen“ da, ali podkupljen ni nikdo in volitev bode — čista kakor zlato.

Tudi to kaže na čistost volitev, da so v Stolnem Belemgradu trosili oklice, tiskane v državni tiskarni, v katerih je rečeno, da Njeg. Veličanstvo mrzi opozicijske volkove, da so torej samo krono tirali v kalužo umazane volilske agitacije. — V Bobru ponuja vladna stranka po 100 gld. za jeden glas. — V Szatmaru plačuje vladna stranka po 5 gld. za razobešenje jedne zastave, za jeden glas pa po 40—70 gld.

Ali gosp. minister Erdely pravi vendar, da vsakdo naj voli svobodno, in da volitve bodo „čiste“. Kaj so si neki mislili pri tem njegovi poslušalci, ko so stiskali v žepu vsak svoj — petak?!

Današnja poročila javljajo zopet o nebroju izgredov. Volitve so se začele danes. Danes voli 361 volilnih okrajev. Vsa zbornica šteje 411 čelov. Po takem že današnji dan odloči o sestavi prihodnje večine.

Po poroki. Včeraj je bila v Rimu velika vojaška parada. Ker je neprestano deževje deloma poplavelo polje, na kojem so običajno vojaške vaje, odredilo je zapovedništvo, da bodi parada v mestu. Vojaštvo vsega orožja — okolu 16.000 môž — razvrstilo se je po odkazanih mu širokih ulicah in trgih. Točno ob 10. uri je pričelo razgledavanje. Kralj, knez Nikola, princ Neapoljski, princ Emanuel Aosta in vojvoda Oporto in spremstvo so bili na konjih. Vsi so bili v blestečih uniformah, knez Nikola v sijajni narodni noši. Le princ Viktor Napoleon in knez Karagorgjevič sta bila v civilu v kočiji. Najvišji gospôdi je sledilo več sto viših častnikov in pa vojaški atašéji odposlanstev raznih držav. Splošno pozornost so vzbujali črnogorski častniki. V tem, ko sta kralj in na njegovi strani knez Nikola sé spremstvom vred razgledavala razvrščene čete, so svirale godbe kraljevsko fanfaro in pa črnogorsko himno. Kraljica Margerita in princesa Jelena sti se vozile na čelu dolge vrste kočij, v katerih so bile druge princeze in dvorne dame. Ljudstvo je klicalo v pozdrav visoki gospôdi. Sijajni spreved se je ustavil in razvrstil na trgu Indipendenza, kjer je gospôda prisostvovala defiliranju vojakov. Defiliranje je trajalo jedno dobro uro. Glasom trditve nekaterih rimskih listov se je knez Nikola jako zanimal za ta prizor ter je stavil kralju marsikatero vprašanje. Isti listi zatrjujejo, da je bila ta parada pravi vrhunec vseh slavnostij, kajti ostavila je v srcu vseh nepozaben spomin in pa vesele nadeje za boljše bodočnost Italije.

Zvečer je bila v gledališču Argentina slovesna predstava novoporočencema na čast. Dvor se je mudil v gledališču le malo časa.

Slavnosti v Rimu so pri kraju. Tujci, ki so prihitali v Rim, da vidijo od blizu sijajne slavnosti, vračajo se kolikor toliko razočarani domov. Kajti videli niso ničesar posebnega, izrednega. Kmalu bode imelo večno mesto običajno svoje lice. Novoporočenca odpotujeta jutri t. j. 29. t. m. v Florenco kajti utrujena sta vsled neprestanih vsprejemov po strogi, dvorski etiketi. Iste dne odpelje se knez Nikola se svoji in spremstvom v Brindisi. Kralj in kraljica, kraljica Marija Pia in vojvoda od Oporto vrnejo se dne 30. t. m. v Monzo.

Različne vesti.

Imenovanja. Finančni minister je imenoval finančna viša komisarja Radovana Milkoviča in drja. Napoleona Fabro ter komisarja Alberta Resena in Maksimilijana pl. Jablonskega finančnimi tajniki. — Komisarja Josip Tomažič in Josip Abbederis sta imenovana višima komisarjema.

Za volitve. Zadoščuje v zadnjem izdanju dani obljubi naznanjame slovenskim volilcem v mestu in po okolici, da se jim je radi reklamacij obrniti:

za VI. in IV. okraj (Rojan, Greta, Barkovlje, Kontovelj, Prosek in sv. Križ) do odvetnika dra. Gustava Gregorina, Via Molin piccolo št. 3; za III. in V. okraj (Vrdela, sv. Ivan, Škorčlja, Opčine, Bane, Trebče, Padriči, Gropada in Bazovica) do odvetnika dra. Mateja Pretnerja, Corso, piazzetta S. Giacomo št. 1.

za I. in II. okraj (Škedenj, sv. Mar. Magdalena zgornja in spodnja, Rocol, Kjadin, Lonjer, Katinara) do odvetnika dra. Otokarja Rybaša, Via S. Spiridione št. 3,

za mesto pa po abecednem redu in sicer od A—G do odv. dr. Gustava Gregorina; od H—P do odv. dr. Mateja Pretnerja in od R—Z do odv. dr. Otokarja Rybaša.

O shodu na Proseku. Na došlo nam vprašanje javljamo, da se je na shodu na Proseku soglasno vsprejela resolucija za osnutje okrajnega glavarstva za tržaško okolico.

Ljudstvo po Istri, zapomni si! Tudi zadnja „Istria“ — glasilo deželnega odbora in italijanske večine — dokazuje na dolgo in široko, kako nezogibno potrebno je bilo, da so se uvedle šolske takse!! Svoj članek pa zaključuje z besedami: La opposizione quindi degli slavi è non solo ingiusta, ma anche disonesta. Po naši: Opozicija Slovanov ni samo krivična, ampak tudi nečastna!

O stvari sami se nočemo pripraviti z „Istria“, ampak zabeležiti moramo, da je razvidno iz gornjih besedi poreškega lista, da so Slovani zoper uvedenje šolskih taks! Tako pripoznava glavno glasilo istrskih Lahov! Nadejamo se torej, da odslej ne bode več slepca po Istri, ki bode še verjel brezvestnim laškim agitatorjem, da so „Hrvatje“ uveli šolske takse.

In ker se že tako dela „Istria“ kakor da je le slovensko ljudstvo zoper šolske takse, prepustiti moramo italijanskemu ljudstvu samemu, da primerno odgovori svoji gospôdi, da-li se res toli neizmerno raduje na tem novem in velikem bremenu, in na tej novi zavori zoper širjenje šolske omike med širše mase.

Kje na svetu je še kaj tacega? Na mestni šoli v Rojanu so — kakor znano — poleg italijanskih tudi slovenske vsprejemale. Ne treba pa praviti, da v jedne in druge zahajajo slovenski otroci!! Dejstva, da se slovenski otroci tlačijo v laške šole, nočemo danes presojati ni se stališča zakonov ni se stališča morale. Vzemimo za danes stvar kakor je: računajmo, da so otroci v italijanskih razredih določeni od usode za poitalijančevanje. Logično pa bi morali torej misliti, da se vsaj oni otroci, ki zahajajo v slovenske oddelke, vzgajajo na pametni pedagogični podlagi in da se ne devljejo na natezalnico raznarodovanja. Kaj še! Otrokom, obiskujočim slovenske oddelke, je zabranjeno govoriti v šoli med seboj v slovenskem jeziku! Neki učitelj jim grozi: „Parle italiano, che si imparare qualche cosa — že più bel!“

Vprašamo torej: Kje je tacega na božjem svetu?!

Čin avite colture. Iz Rojana nam javljajo, da so minolo noč nepoznani zlikovci pomazali vrata novo otvorene c. kr. pripravnice. Pobalnikom da so že na sledu. Taki so čini, s katerimi se proslavlja avita coltura po naši okolici.

Kako ljubijo naš jezik izvestni laški duhovniki! Predzadnji „Primorec“ je karal neko Prvačenko, živečo v Trstu, ker je zahtevala, da se jej neko spričevalo mora doposlati nemško ali italijansko. Na to vest priobčuje zadnji „Primorec“ nastopno pojasnilo:

„Dotična deklina je rodom Tržačanka, le njena mati je iz Prvačine, ki pa je bila vedno uzor prave matere, ter že več let s svojo družino v Trstu prebiva. Rečena mati je bila že v mladosti uzor deklin, izogibaje se vedno slabih tovaršij, plesov itd.“

Njena hči, o koji poroča „Primorec“ žalostno novice, je bila vedno pošena Tržačanka ter si je s šivanjem služila vsakdanji kruhi, tako dolgo, dokler ni zgubila devišstva z nekim visokim gospodom lahonom. Ko je označena liči padla v šramoto, takoj je, boje se stroge matere, zbežala nekoliko pred porodom k svojim sorodnikom semkaj v Prvačino in je tukaj povila. Ko je okrevala, se je podala po nasvetu ljubimca zopet v Trst, da bi tamkaj krstila, kakor je zahteval lahonski zapejlivec. Duhovnik pri sv. Antonu novem ni hotel otroka krstiti, sklicuje se na zahteve, da se morajo donesti spričevala rojstva od pristojne babice. Vaska izpr. babica je izdala slovensko spričevalo, ker družega jezika itak ne zna, a oni duhovnik je zopet zavrnil slovensko spričevalo, rekoč: Prinesite mi spričevalo laško ali nemško, nikakor pa ne slovenskega, drugače pa ne krstim! Babica se je na tak poziv obrnila v naglici do tukaj upokojenega žandarmerijskega postajevođe, koji jej je tudi resnično vstregel in še-le na podlagi nemškega spričevala je bil otrok krščen v zadnjem trenutku pred smrtjo. Tega ni kriva toliko deklina, pač pa zagrižen duhovnik, čegar ime se dosedaj ne more še javiti. V tem zmislu so nas v tej zadevi obvestile merodajne osebe. Ako je drugače, odprta je vedno pot tretjemu obvestitelju.“

Iz Rojana nam pišejo: Minole nedelje nas je počastilo se svojem obiskom pevsko društvo „Slava“. Kakor ste že objavili tudi vi v svojem listu, vršil se je oficijelni program v gostilni našega konsumnega društva. Zabava je bila prav animirana in so se pevci bratski veselili ob lepih zvokih naših pesmi. Po dovršenem programu obiskali so nekateri pevci — toda kakor zasebniki — tudi narodno gostilno gosp. Josipa Katalana. I tu so ti devci, združeni z nekaterimi rojanskimi pevci, zapeli nekoliko pesmi, in se medsebojno navduševali v ljubezni do slovenskega petja. Le želeli bi bilo, da bi se okoličanski pevci pogostejše shajali v take priproste medsebojne veselice, ker to bi jako povspeševalo čut vzajemnosti.

Pevskemu društvu „Slava“ gre točnej posebna hvala, da toll rado izleta sedaj v to sedaj ono vas. Pa tudi to moramo pripoznati temu društvu, da ima pevski zbor, ki se je v dobi par let po svoji neutrudljivosti preril v prvo vrsto naših pevskih društev.

Živela vzajemnost in bratska ljubav med našimi pevci, v čast in slavo naše narodne stvari!

„Slovensko pevsko društvo“ priredi dne 6. decembra t. l. v redutni dvorani „Politeama Rossetti“ svoj vsakoletni veliki koncert. Zadovojitvom javljamo sl. občinstvu, da se bode na tem koncertu, poleg lepih kompozicij za moški in mešani zbor z orkestrom, izvajale tudi Hubadove narodne pesmi, s katerimi je „Glasbena Matica“ slavila na Dunaju pravi pevski triumf. Ta glasbeni sestavek obseza 10 narodnih pesmi, katere bode izvajal moški in mešani zbor. Bode torej duševnega užitka v obilici. Ob času objavimo popolni vspeled in druge natanjčnosti.

Odbor kluba slovenskih tehnikov na Dunaji se je sestavil na I. obč. zboru dne 22. oktobra t. l. naslednje: stud. ing. Rad. Zajec, predsednik; stud. mech. Ign. Šega, podpredsednik; stud. arch. Viktor Adamič, tajnik; stud. ing. Igu. Stembor, blagajnik; stud. ing. Viktor Skabrne, knjižničar in gospodar.

Sawomer. Predčerašnjem popoldne je došel v hôtél „Nazionale“ v ulici di Vienna kakih 30 let star mož, ki je zahteval sobo. Ko mu je bila odkazana soba, pisal je pismo, katero je sam oddal

